

Húsvét utáni első vasárnap (Quasi modo geniti)

Jézus Krisztus, Üdvözítőnk

A húsvétot követő ötven nap telve van ujjongással és örömmel. S ha ez az öröm valamelyest bensőségesebbé válik és csendesedik is a Jubilate, Cantate, Rogate vasárnapok sorozatában, negyven nap elteltével mennybemenetel ünnepe alkalmat ad arra, hogy az isteni üdvterv újabb megvalósult csodájáért adjunk hálát.

A vasárnap a bevezető zsoltár keretversének kezdőszavairól kapta nevét: „Mint újszülött csecsemők az igének tiszta tejét kívánjátok, hogy azon növekedjete az üdvösségre.” (1Pt 2,2) Fehérvasárnapnak is nevezik húsvét nyolcadát, mert az ógyházi gyakorlat szerint a húsvétkor megkereszteltek ezen a napon vetették le az újjászületést szimbolizáló fehér ruhát.

A vasárnap ógyházi evangéliuma Jn 20,19–31: Jézus megjelenik tanítványainak és később a kételkedő Tamásnak is. Az epistola (1Jn 5,4–10a) a hit győzelméről szól: „Ki az, aki legyőzi a világot, ha nem az, aki hiszi, hogy Jézus az Isten Fia?” (5. vers). Ezek az igék szorosan kötődnek Krisztus feltámadásához, de a továbblépésről, a következményekről is szólnak: a húsvéti esemény a Krisztus-követők új életének kezdete.

A *Jézus Krisztus, Üdvözítőnk* (EÉ 214) Luther másik húsvéti éneke, mely három tömör versszakban foglalja össze az ünnep lényegét; ezzel a *Jézus, Megváltónk sírba szállt* (EÉ 215) kiegészítése. Szövegezése nem köti kizárólagosan a feltámadás napjához, alkalmas tehát húsvét hetének lezárására. (Német területen is hagyományosan a *Jesus Christus, unser Heiland, der den Tod überwand* e vasárnap graduáléneke.)

Az ének valószínűleg 1524 húsvétjára készült. A dallamot tekintve érdekes, viszonylag ritka esettel állunk szemben: a különböző énekeskönyvekben három dallam többféle variánssa, összesen hat változat található. A mi énekeskönyvünkben szereplő dallam 1529-ben jelenik meg először. E változat hangsora dór, de *a* helyett az alsó kvinten, *e-n* zár (hypodór). A *g-a-h-a-g-e* dallammag sok – köztük gregorián eredetű – dallamunkkal rokon.

Egyes kutatók azt feltételezik, hogy egy késő középkori leiséről van szó, amelynek a forrása mostanáig nem került elő. A *leise* olyan népének, mely *Kyrie eleison–Uram, irgalmazz* felkiáltással zárul, mint például a múlt héten említett *Krisztus feltámadt* (igaz ugyan, hogy a magyar fordításban Halleluja lett belőle). A liturgikus leise strófikus, rendszerint négy soros, páros rímekkel, mint Luther éneke.

Mások szerint nem valószínű, hogy Luther valamilyen mintát követett volna, legyen ez régi német ének vagy latin forrás. Annál inkább megtalálhatók jellegzetes gondolatai Luther majdnem mindegyik húsvéti prédikációjában.

Az ének magyarul énekelhető feldolgozásai közül *S. Scheidt* kórusművét ajánlom olvasóink figyelmébe (Karénekeskönyv II/126). A szerző a dallamsorokat hol homofón akkordokkal, hol imitációs válaszolgatásokkal dolgozza fel; a páros és páratlan lüktetés váltakozása kiemeli a darab örömteli jellegét.

A *Jézus Krisztus, Üdvözítőnk* esetében őszintén meg kell említeni a befogadás esetleges nehézségeit: a többi húsvéti énekhez – és a gyülekezeti tagok „dallam-érzetéhez” – képest talán nem elég mozgalmas és hatásos a dallama, szokatlanok a fordulatai, ráadásul csak három rövid strófából áll. Luther itt húsvét legmélyebb értelmét, dogmatikai tartalmát fogalmazza meg szinte balladai tömörséggel. A mi erőfeszítésünkre is szükség van ahhoz, hogy mondandója valóban „megérkezzék” a szívünkbe: olvassuk, énekeljük imádságként Luther költeményét!

„Jézus Krisztus, mi Megváltónk, / haláltól megmentőnk, / ki feltámadál, / minket megszabadítál, / irgalmazz minékünk. // Ki a te szenvedésiddel / Atyád engeszteléd, / engedelmeddel / nekünk kegyelmet nyerél, / irgalmazz minékünk. // A bűn, ördög, pokol, halál / vannak hatalmadban, / megszabadítod / a benned bízókat, / irgalmazz minékünk.” (Énekeskönyv Lőcse, 1629)